Nº 36. Neue Jüdische Zeitung. I. Jahrgang.

די רעדאקציאן
אונד אדמיניסטראציאן
בעפינדעט זיך:
Schiffmannsgasse 6, Budapest,
וואהין אויך די פראנומערא-
ציאנס-געלדער צוזענדען זינד

אינזעראטע
ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

נייע יידישע צייטונג.

די
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדען מאנטאג
אונד דאננערסטאג.

פראנומעראציאנס - פרייזע:
גאנציאהריג 7 פל. — קר.
האלביאהריג 3 „ 50 „
פירטעליאהריג 1 „ 75 „

ב"ה בודאפעסט, ב' כי תבא — Budapest, Montag, 5. September 1881. — שנת תרמ"א לפ"ק.

דער קאניג אין אונגארן.

זיינע מאיעסטאט דער קאניג איזט אם 1. סעפטעמבער אין מעזא-קאוועשד זאממט גע-פאלגע אנגעלאנגט. דיא שטאדט מעזא-קאוועשד האט אללעס מאגליכע אויפגעבאטען, אום דען עמפפאנג דעם געליעבטען קאניגס רעכט גלאנ-צענד צו געשטאלטען. עס ווארדען 3 טריאומפ-פפארטען ערריכטעט, וואו דיא דעפוטאציאנען אין גאלא-קליידערן אויפשטעללונג נאהמען. פערנער ווארדע אין באנדעריאום פאן צווייהונדערט מאנן אויף אויסגעזאטטעלטען פפערדען אין נאציאנאל-טראכט פאן פיעל סאטמארי פארגעפיהרט, וועל-כעם איינען וואונדערבארען אנבליק דארבאט. אים באהנהאף היעלט אן זיינע מאיעסטאט דער אבערגעשפאן בארא ן וואי דיאאנשפראכע, אויף וועלכע דער קאניג ערווידערטע:

„מיט דאנק ערווידערע איך דיעזען הערצלי-כען עמפפאנג אונד איהרע הולדיגענדע בעגרי-סונג. איך קעננע דיא געטרייען אונד פאטריאטי-שען געפיהלע דער בעוואהנער פאן באר שאד אונד איך בין דעסהאלב מיט פריידען אין איהרען קרייז געקאממען אונד צווייפלע ניכט, דאס דיא טאגע דעס היעזיגען אויפענטהאלטעס דיא פריידע נור שטייגערן ווערדען. עמפפאנגען זיא אונד איהרע זענדער מיינען קאניגליכען גרוס, אינדעם איך דאס געביעט דיעזעס קאמיטאטס בעטרעטע."

בעגייסטערטע עליען-רופע פאלגטען דיעזען קאניגליכען ווארטען. זיינע מאיעסטאט דורכ-שריטט היעראויף דען ווארטע-זאאל אונד בעשטיעג דיא צווייספאנניגע אפפענע עקווייפאשע.

דען צוג אין דיא שטאדט ערעפפנעטע דאס באנדעריאום אין רייהען צו צעהן מאנן, דאנן פאלגטען אבערגעשפאן באראן וואי מיט מיניסטער באראן ארצי אין פראכטיגעם פיערער צוג. פאר דער קירכע בליעב דער צוג שטעהן. זיינע מא-יעסטאט פערליעס דען וואגען אונד גינג צור קיר-כע, וואו ערץ-בישאף סאמאשא זאממט גייסטלי-כער אסיסטענץ דען קאניג בעגריסטע. דער קאניג דאנקטע דעם ערץ-בישאף פיר דען פריינד-ליכען עמפפאנג אונד ערווידערטע אויף דיא אנ-שפראכע סאמאשא'ס פאלגענדעס:

„איך פריע מיך, אויך היער דער בעגריסונג דער מאגנער אונזערער קירכע טהיילהאפטיג צו ווערדען אונד שפרעכע איהנען פיר איהר ערשיי-נען מיינען דאנק אויס. עס ווירד מיר צור בע-פריעדיגונג געריכען, ווענן איך געלעגענהייט הא-בען ווערדע, וועהרענד מיינעס היעזיגען אויפ-ענטהאלטעס מיך צו איבערצייגען, דאס דער רא-מיש-קאטהאלישע קלערוס (גייסטליכקייט) אויך אין דיעזער געגענד זיינען עדלען בערוף אויפריכ-ערפיללט, דער בעפאלקערונג אלס ביישפיעל דיענענד אין דער טריע פיר דען טהראן, אין דער אכטונג דעם געזעטצעס אונד דעם בעהארדליכען אנזעהענס, זאוויא אין דער לאיאלען אונטער-שטיטצונג מיינער פאטערליכען אבזיכטען. אין דיעזער האפפנונג עמפפאנגע איך גערן איהרע הולדיגענדע בעגריסונג." (דיעזע אנטווארט דעס קאניגס אן דען ערץ-בישאף סאמאשא ערדעגט אללענטהאלבען סענזאציאן, דענן עס איזט איינע פיינע אנשפיעלונג אויף דיא פאליטישע שטעל-לונג דעם ערץ-בישאפס, דער בעקאננטליך איין געגנער טיסא'ס אונד זיינער רעגיערונג איזט. ער לאסט אויך קיינע געלעגענהייט פארייבערגעהען, וואו נור מאגליך, זיינע אונצופריעדענהייט דער רעגיערונג געגענאיבער אויסדריק צו פערלייהען. דעסהאלב ערהיעלט דער ערץ-בישאף אים פא-ריגען יאהרע פאן דער אולטרא-אפפאזיציאנעל-לען בעפאלקערונג ערלוי'ס איינען פאקעל-צוג. עס הייסט אויך אללגעמיין, דאס פאן דען אפפא-זיציאנעללען מיטגליעדערן דעס הערדען-הייזעס דער ערץ-בישאף דער פיהרער זיין זאלל. נאך דעם פאראייסגעזאגטען בעגרייפט מאן דיא פיינע אנשפיעלונג דעם מאנארכען.)

פאן דער קירכע איים בעגאב זיך דער קאניג אונטער פארטוואהרענדעם יובעל דער בעפאל-קערונג אין זיין אבשטייגע-קווארטיער.

היעראויף ווארדען דיא פערשיעדענען דעפו-טאציאנען אוים דעם קאמיטאט פאן זיינער מא-יעסטאט אין אודיענץ עמפפאנגען. אלס לעטצטע קאם דיא דעפוטאציאן דער שטאדט מעזא-קא-וועשד אן דיא רייהע, דארונטער ווארען מעהרע-רע איזראעליטען.

דער קאניג שפראך מיט דען געמיינדע-נאטא-רען, מיט דעם אבער-ריכטער אונד דאנן קאם דיא רייהע אן איינען אדוואקאטען. „זיא זינד אד-וואקאט?" פראגטע דער קאניג. — „יאוואהל, מאיעסטאט." — „זינד זיא אללין, אדער זינד מעהרערע אדוואקאטען היער?" — „וויר זינד אונזער מעהרערע", ווארד דיא אנטווארט דעס אדוואקאטען. — „אונד האבען זיא פיעל צו טהון?" — „ניין, מאיעסטאט." — „נון, דאס איזט יא איין גליק, פריילך ניכט פיר דיא אדוואקאטען, זאנ-דערן פיר דאס פאלק", זאגטע דער קאניג שערצ-האפט.

זיינע מאיעסטאט דער קאניג פערלאסט טאג-ליך שאן צייטיג מארגענס זיין נאכט-לאגער, דא אום 3 איהר נאכטס אין איל-באטע אוים וויען אין מעזא-קאוועשד איינטריפפט אונד זיינע מא-יעסטאט דיא איינלאנגענדען אקטען זאפארט ערלעדיגט.

וואס אין דער וועלט פארגעהט.

אים פעטערסבורג קאממען ווידער דיא פער-שיעדענסטען אונד אונגלויבליכסטען נאכריכטען. באלד ווירד בעריכטעט, גענעראל איגנאטיעפף ווערדע דאס מיניסטעריאום דעס איסערן איבער-נעהמען. באלד ווידער הייסט עס, דיא אלט-רוססען זייען אין אונגנאדע געפאללען, איגנא-טיעפף האט אם פערפלאססענען פרייטאג איינען זעהר פיינליכען אויפטריטט מיט דעם קאיזער געהאבט אונד אין פאלגע דעססען זיינע דעמיס-סיאן (אבדאנקונג) אלס מיניסטער דעס אינגערן געגעבען. אין פאלגע דער פארשטעללונגען דעס שוויעגערפאטערס דעם צארען, דעס קאניגס פאן דאנעמארק, דער געגענווארטיג אלס גאסט ביים פעטערסבורגער האפע וויילט, זאוויא אין פאלגע איינעס פערטרויליכען בריעפעס דעם קאיזערס ווילהעלם זיא דער געגענווארטיגע רוסישע קאי-זער אלעקסאנדער III. אין זיינער ביזהעריגען פאליטישען אויפפאסונג שוואנקענד געווארדען אונד נייגע זיך ווידער ענטשיעדען דעס „אירא-פאישען" עלעמענטע זיינער אומגעבונג צו. אללע דיעזע נאכריכטען שיינען נור צו בעווייזען, דאס אין פעטערסבורג אירגענד איינע גראסע פעראנ-דערונג אים ווערקע איזט, אונד דאס אונס איבער-ראשונגען בעפארשטעהען.

גאנץ טוניס אין אפריקא בעפינדעט זיך אין פורכטבארעם אויפשטאנדע. אבערסט קאררעארד מוסטע זיך, אנגעגריפפען פאן 8000 אראבערן, מיט זיינען 1200 מאנן אוים דער געגענד פאן האממא-מעט צוריקציעהען, וואדורך אין טוניס איינע אונ-בעשרייבליכע אויפרעגונג ענטשטאנד. אין לא גאלעטטא ערווארטעט מאן שטינדליך דאס איינ-ברעכען דער רעבעללען. דען גאנצען געסטריגען טאג פירכטעטע מאן שאן אנגריפפע אויף טוניס אונד לא גאלעטטא. דיא איינזורגענטען זינד גיט געפיהרט, דיא פראנצאזען דאגעגען אויף אללען פונקטען צו שוואך, דורך קראנקהייטען אונד דורך שלעכטע פערפפלעגונג זינד פיעלע סאלדאטען צו גרונדע געגאנגען. דיא אראבער ציעהען אים פריידע איבער דיא פראנצאזישען ניעדערלאגען יובעלנד דורך דיא שטראסען פאן טוניס. „ווענן איך נור 500 איינזורגענטען אין דיא שטאדט דראנגען", שרייבט איין קארעספאנדענט, „זא ווירדע זיך דיא גאנצע בעפאלקערונג געגען דיא כריסטען ערהעבען." פאן דען טרופפען דעס בעי גינג דיא מעהרצאהל צום פיינדע איבער, דיא איבריגען פערדופטעטען.

איטאליען ארמירט זיינע פעסטונגען אן דער פראנצאזישען גרענצע זא אייליג, אלס שטינדע דער קריעג שאן אונמיטטעלבאר. ניעסטענס ווארדע גענעראל קאזעניץ צור לייטונג דער בע-צוגליכען ארבייטען אבגעזענדעט. דיא אינגערען פערהאלטניססע איטאליענס געשטאלטען זיך דאבייא אימער בעדענקליכער. דיא רעפובלי-קאנישע בעוועגונג נימט פאן טאג צו טאג צו. פאר 2 טאגען פאנד אין ראם ווידער איינע גרא-סע דעמאנסטראציאן אנלאסליך דער פייער דעס טאדעס-טאגעס איינעס רעפובליקאנישען „מאר-טירערס", דעס קארפאראלס בארזאנטי. שטאטט, דער פאר 11 יאהרען שטאנדרעכטליך ערשאס-סען ווארדע.

דער רוסישע ניהיליסט, פירסט קראפאטקין, דער אים גענף (אין דער שווייץ, וואו ער דאס אזיל-רעכט גענאס) אויסגעוויעזען ווארדע, בע-גיבט זיך נאך לאנדאן, אים וועלכען אנלאס דיא ענגלישען צייטונגען ענערגישערע מאסרעגעלן געגען דיא רעפאליציאנארען מייבעל-מארדער אונד פרעדיגער דעס מייבעל-מארדעס פער-לאנגען.

נייעסטעס אוים אללען לאנדערן.

* (אוים קארצאג) ווירד אונס פאלגענ-דעס בעריכטעט: דאס „פעסטער שורנאל" בראכ-טע דיעזער טאגע איינע מיטטהיילונג, נאך וועל-כער געגען איינען אונרעליגיאזען לעהרער אין קארצאג פאן זייטע דעס ראבבינאטעס דאזעלבסט קלאגע געפיהרט, וועגען דעססען אונייִדישען לע-בענסוואנדעלס אונד דאס דעריעניגע, טראטצ-דעם ער דעפיניטיף אנגעשטעללט וואר, פאן דער ארטהאדאקסען לאנדעס-קאנצלייא זיינעס אמ-טעס ענטהאבען ווארדע. דער לעהרער רעקור-רירטע געגען דיעזעס אורטהייל אן דאס קולטוס-מיניסטעריאום. — נון בראכטע דאס גערן פראממ-טהוענדע, מיט יידישען לעטטערן געדרוקטע בלאטכען „יידישע פעסטער צייטונג" דיעזע נא-טיץ מיט דער בעמערקונג, דאס עס זיך וואהל געציעמע, דאס דער לעהרער איינער יידישען גע-מיינדע רעליגיאז זייא, זיא גלויבען אבער ניכט, דאס דיא ארטהאדאקסע קאנצלייא דען לעהרער זיינעס אמטעס ענטהעבען קאננע, וויל זיא היע-צו קיין רעכט האט, אונד איין לאנדעס-שולגע-זעטץ ניכט ווענבלאזען קאנן. נון פערהאלט זיך דיא זאכע אבער וויא פאלגט: פאן זייטע דער דורכפיהרונגס-קאממיססיאן ווארדע געגען דען בעצייכנעטען לעהרער ווירקליך איינע דיסציפלי-נאר-אונטערזוכונג איינגעלייטעט, וועלכע ערגאב, דאס דיא געגען דען לעהרער געפיהרטען 11 אנקלאגע-פונקטע פאללקאממען בעגרינדעט זינד. דיא הויפט-אנקלאגע-פונקטע, דאס נאמליך דער

דאס
דאמען-קליידער-געשאָפט
דעם
מאריטיז זוידנער
בודאפעסט, קאַרלסרינג נומער 26
(נאכסט דער קאַרלסקאַסערנע)
עמפעפעהלט דעם פ. ט. פּבלּיקום זיין גראָסעס לאַגער פאַן פערטיגן דאמענקליידערן. אָקען, מאַנטעלס, אייס'ס מאַדערנסטע אַרט געשמאַק. פאַלסטע געאַרבעטעט. אייף יאָגיג יעדערן שטאָפּ-מוסטער איינגעזענדעט אינד יעדערן אייך בעשטעלונגען ליט מאַס אינד אַנגאַבע איינגעפירט.

חברת לא אלמן ישראל אין יאנאשהאזא.

צו דעם אין יאנאשהאזא ביים ה' אליל הבע"ל על יד רבנים צדיקים גדול, ישראל ה' עלהים אבציהאלטענדען נסיון הגדול, יעדערן דיא פערהאלטען פערשאנס-משגל'ערדיג היינ-מיט האפלעכסט געלאדען.

הקן, מרדכי שלעזינגער,
פראזעס.
2—2

בעי"ה פעסט יש"א.
בעאכטענסווערטה פיר דיער
ווייל'ענדע אונד דורכרייזענדע
נאָסטע!
איך בעערע מיך העפיגט צייטרינגס איינפעריקאס צו מאכען אייניגע אַרטהאַראַקסען זעלבעריא אונד מיינגעס נאַסטהייזע יוא מאַ צו יעדער צייט דיא בעסטען שייזען אונד נעפאַקט האבען קאָנען. 7
אייך מייאַרטיער, מעפאַראַט איינמיר פיין איינגעריכטעט. מיט בעסטער בעדיענונג איזט בייא מיר צו האבען. פייבל קליין, מאַרגענגאַסט 6.

מצבות.
ארנאלד קאָהנס
גראבשטיין-לאגער בודאפעסט,
Waitzerbouleward Nr. 5.
(אין שבת אינד יום טוב געשפערט.)
עמפעפעהלט זיך אללען ענען, יועלכע דיא טרייגע פפליכט דעם גראבשטיינ-ווענענס צו ערפילען האבען. 8—
זעהר שאנע גראבשטיינע אים מאַרמאָר אינד גראנינ זיך אין גראבשטיין אים שאַטר פאַרראַהנ. קאַרעקטע, גראַוירונגען, זעהר שאנע שריפטען מיט בעסטער פערגאלדונג יעדערן בעסטענס איינגעפירט.

דאס
דאמענ-קליידער-געשאָפט
דעם
מאָריטיז זוידנער
בודאפעסט, קאַרלסרינג נומער 26
(נאכסט דער קאַרלסקאַסערנע)
עמפעפעהלט דעם פ. ט. פּבלּיקום זיין גראָסעס לאגער פאַן פערטיגן דאמענקליידערן. אָקען, מאַנטעלס, אייס'ס מאַדערנסטע אַרט געשמאַק. פאַלסטע געאַרבעטעט. אייף יאָגיג יעדערן שטאָפּ-מוסטער איינגעזענדעט אינד יעדערן אייך בעשטעלונגען ליט מאַס אינד אַנגאַבע איינגעפירט.

כאָנכורז.

אין דער היינזיגן אייאנאמען יידיש-אַרטהאַראַקסען קלוסטערמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס שוחט מומחה, דער צוגלייך גוטער בעל תפלה בבעל קריא איזט, צו בעזעטצען. יאבנגען לייבער געהאלט 8 גולדען געבסס פייער יאָהרינג אינד נעבען-עמאלומענטע. בעיינערבער, דיא פאַן גאַנז זמנין קבלות האבען, יעדערן צו שבת פרשת בי תבא הבע"ל צום פראַבע-פאַרטראַגען בעגלייטען. ריינזן-שפּעזען יעדערן ערלאַך נייר דעם אקעגעפערטשען פערשאַנען.

פ.-לאַדאַנ, יום א' פרשת בי תבא תרמ"א.
דער פאַרשטאַנד.
1—2

שאפזייטלינגע געזוכט.

געפערטיגטער זיכט שאפזייטלינגע אים גאַנ-נער אַרטהאַראַקסען פלישבאַנק פערזעהען מיט אייגעס הכשר פאַן אייגעס צדיק מפרסם. בע-יעבערע יאַללען זיך נעפאַללינגס אין אינטען שטעהענדע אדרעססע יעדערן.

Simon Süsz
(Veszprimer Comitat.) Pápa.

וויכטיג פיר רעגאלינגפאבטער;

טרעבער-עסקינען, סלייאַיטע-עסקינען, רים-עסקינען, לאַנגע-עסקינען אינד אללע ליקאַ-עסקינגען אינד אלע צור ערציינונג פאַן ריסטינג געשאַרנען איזט דאַלטעס יעגע אינד אפפאַראַט bei **Arnold Watterich, Budapest,**
Fabriksläger: Tabakgasse, vis-á-vis dem isr. Tempel.

מאַגאַזיאַנס-בוכער אין אללען שפּראַכען גראַסס. איינקלאַדיפּלעד, איינבאַנדעס. איינ-פערטערונגס-עסקינען, איינ-ריסס, עקשטערינגס-פּיפּלער, גלייצערן עטצ. צור יייינמאַגיזי-לאַגאַן.
☞ הייבעגראַבס. ציטראַנגאַבס בילליגסט.

גולד: פער אאאר, 5—6000 שטיק ראַסטייטע פאַן 9 גולד: בי 10 גולד: 50 קר: פער אאאר. אין נעווטסס-וואַרע פאַן בעסטערען שווערען סאַרטען גיינגען קוההייטע פאַן 115—112 גולד: אקסנרייטע פאַן 115—118 גולד. פיטטלינגע פאַן 118—120 גולד: קוינסען פאַן 125 ביז 135 גולד: שטערייטטע פאַן 100—105 גולד: קאַלב-פעללע אָהנע קאפּפּע פאַן 200—210 גולד: דעטמאָ טיס מאַסטע 185—190 גולד.

לאַטאַנ-ציפּהונגען פאַם 31. אינוסס:
ביינ: 9 17 90 8 41

פערשוואַרטלינגע יעדערסע:
יקותיא הדוי לעדערער.

פאָנכורז.

אין דער היינזיגן אייאנאמען יידיש-אַרטהאַ-ראַקסען קלוסטערמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס שוחט מומחה, דער צוגלייך גוטער בעל תפלה בבעל קריא איזט, צו בעזעטצען. יאבנגען לייבער געהאלט 8 גולדען געבסס פייער יאָהרינג אינד נעבען-עמאלומענטע. בעיינערבער, דיא פאַן גאַנז זמנין קבלות האבען, יעדערן צו שבת פרשת בי תבא הבע"ל צום פראַבע-פאַרטראַגען בעגלייטען. ריינזן-שפּעזען יעדערן ערלאַך נייר דעם אקעגעפערטשען פערשאַנען.

פ.-לאַדאַנ, יום א' פרשת בי תבא תרמ"א.
דער פאַרשטאַנד.
1—2

ווייכטיג פיר רעגאלינגפאבטער;
טרעבער-עסקינען, סלייאַיטע-עסקינען, רים-עסקינען, לאַנגע-עסקינען אינד אללע ליקאַ-עסקינגען אינד אלע צור ערציינונג פאַן ריסטינג געשאַרנען איזט דאַלטעס יעגע אינד אפפאַראַט bei **Arnold Watterich, Budapest,**
Fabriksläger: Tabakgasse, vis-á-vis dem isr. Tempel.
מאַגאַזיאַנס-בוכער אין אללען שפּראַכען גראַסס. איינקלאַדיפּלעד, איינבאַנדעס. איינ-פערטערונגס-עסקינען, איינ-ריסס, עקשטערינגס-פּיפּלער, גלייצערן עטצ. צור יייינמאַגיזי-לאַגאַן.
☞ הייבעגראַבס. ציטראַנגאַבס בילליגסט.

בודאפעסטער בארענקורזע פאַם 1. סעפּטעמבער.

לאַזע.	קר.	פל.
1854ער 4 פערצענטע שטאמפּלאַטן	122	50
1860ער „ „ נאַטע לאָזע	131	50
1860ער „ „ האלבע „	133	—
1864ער שטאמפּלאַטן צו 100 גולדען	175	—
1864ער „ „ צו 50 „	174	—
קרעדיטלאָזע	181	—
אלגעמיינע	102	—
בוקאַרעסטער	100	50
אונגאַרישע אייזענבאַן-אנלעהען	124	—
דעטמאָ האלבע צו 50 גולדען	121	—
טרעסדאַר לאָזע	113	50
ווינער קאָמונאַלאָזע	133	—
פרעסבורג לאָזע צו 100 גולדען	127	—
קאָמע רענעזענשיינע	30	—
פערקעלאָזע	26	—
אינסברוקער לאָזע	24	—
לאָאיר לאָזע צו 40 גולדען	40	—
קעלסלייטש לאָזע „	10	—
קראַקויער לאָזע „	20	—
אַפּנער לאָזע „	40	—
אַראַדער לאָזע „	40	—
וודראַפּסלאָזע „	10	—
באַרס לאָזע „	40	—
אַראַצוינער לאָזע „	20	—
סט. נינעאַס לאָזע „	20	—
סאַאַסלוינער לאָזע „	20	—
וואַרטשנער לאָזע „	20	—
ווינדישגראַצער לאָזע „	20	—
לאינאַבער לאָזע „	20	—

יעדערטר-פאַם'ע.	קר.	פל.
אונגאַרישע נאַלדרענטע	117	75
אונגאַרישע פאַם'ע-רענטע	89	15
אונגאַרישע ריזנדענטראַסטענען	—	98
סעמעשער-באַנאַטער	—	98
ווינדענרייטשע	98	50
גאַליצייטשע	—	102
ווינדענרייטשע	100	50
אונגאַרישע אייזענבאַן-אנלעהען	135	50
ווינדענרענט-אבלאָזונגס-שטאַמפּאַפּיר	97	50
פאַבריקשיינע דער אונגאַרישען באַנקעקע.		
רים-אנשאַפט צו 5% פערענט	—	100
דעטמאָ דער אונג. וויסאַבאַן-באַן צו 5½%	—	103
דעטמאָ אללגעמ. באַדענקרעדיט צו 5½%	—	117
דעטמאָ צו 5 פערענט	101	50
דער אונגאַרישע-גאַליצישען	194	50
דער נאַרסאַסטבאַהן	169	50
אסטערייכישע קרעדיט-אקציען	350	—
אונגאַרישע קרעדיט-אקציען	347	—
גולד-קורזע.		
וילבער-אשיא	—	100
וזקאַטען	5	55
אסטערייכיש-אונגאַרישע 8-גולדען-נאָטע.		
שטיק (20 פראַנקס)	9	37
נאַפּאָלעאָנאַר	9	37
דייטשע ריכסבאַנקנאָטען	57	40
20 מאַרק-שטיקע	11	48
יוכטיג אַפּעטיטרובל	1	24

פרוכטפּרייזע דער קאָרנהאַללע פאַם 1. סעפּטעמבר.

	פרוכטע	פער 100 קילאָגראַם	
אונגאַרישע	האַרן אלט	72	9.20—9.—
	נעיעסטע מאַלץ	64	10.—9.50
	נעיעסטע פיטשעניצע	62	7.80—7.50
	האַפער	40	7.60—7.45
	קוקוריץ באַנאַטער	75	6.9[illegible]—7.—
	אדערעיר	73	6.80—6.75
	ווייץ האַרט.	—	6.20—5.20
	ווייצען	פער אקאַאַטער	13.27
	„	„ הערבסט	12.09
	„	„ יולי-אויג.	—.—
	קוקוריץ	„	7.72
	נעיעסטע	„ הערבסט	—.—
	האַפער	„	8.40
	„	„	8.—
	רעסס	„	13.—
	הילזענפרוכטע		
	פּיאַלען		10.50 8.—
	צוויטשנבאַנען		10.50 9.75
	לינזען		20.— 13.—
	ערבסען		12.— 9.—
	הייזזענייין יאַמסט יאַק.		10.50 10.—
	מאָהן, נייזיר 30 פל. בלוי		53.— —.—
	האַנזאַמען		—.— 6.75

אונגאַרישע	75	75	75
	76	76	76
	77	77	77
	78	78	78
	79	79	79
	80	80	80
אונגאַרישע	75	75	75
	76	76	76
	77	77	77
	78	78	78
	79	79	79
	80	80	80

Herausgeber und verantw. Redakteur: Carl Lederer. Druck von Emerich Bartalits, Budapest, VIII., Eötterbázygasse Nr. 12.

אוים פראג ווירד בעריכטעט: יינגסט וואר היער דאס געריכט פערברייטעט, דאס דיא שטאדט מעלניק אין פלאממען שטעהע. עס ווארדען אין מעלניק דראהט-בריעפע געפונדען, וועלכע אנקינדיגטען, דאס פיר דען פאלל, וועננ מאן דיא יודען ניכט אוים דער שטאדט הערויסטרייבען ווירד, מעלניק אן 4 שטעללען אין בראנד געשטעקט ווירד. פיעלע פראגער קויפלייטע זינד אין אנגסט, דא זיא דארט גראסע פארדערונגען ביי קונדען האבען.

*(אוים בערלין) ווירד טעלעגראפיש געמעלדעט: דער מיניסטער דעס אינגערן האט אן דיא פרעזידענטען אונד פאליציי-בעהארדען דעס לאנדעס דען בעפעהל ערגעהען לאססען, מיט פאללסטעם נאכדרוק אונד גראסטער ענערגיע געגען דיא קראוואלל-מאכער אונד יודען-העטצער איינצושרייטען. לייטע, וועלכע אויפרייצענדע פארטראגע האלטען, זאללען זאפארט איינגעשפערט אונד לויט שטראפגעזעטצבוך אבגעאורטהיילט ווערדען. עס איזט דאך שאן דיא האכסטע צייט, דען העטצערן דאס האנדווערק צו לעגען.

*(עס איזט נור וועגען דער וואשע.) דער געשאפטס-מאנן מאזעס לאווי ערשיינט מיט ערנסטער מיענע פאר דעם בערלינער האפ-פרעדיגער שטאקער אונד ערקלארט דיעזעם, דאס ער זיך ענטשלאססען האבע, דען יידישען גלויבען אבצולעגען אונד צור פראטעסטאנטישען קירכע איבערצוטרעטען, אום, וויא ער זאגטע, פאר דען יודענפערפאלגונגען זיכער צו זיין. האפ-פרעדיגער שטאקער עמפפינג איהן זעהר צופארקאממענד, אונד גראטולירטע איהם צו זיינעם ענטשלוססע. „גוט", זאגטע שטאקער, „מיססען זיא אויך איהרען האסליכען יידישען נאמען אבלעגען, מיין ליעבער מאזעס לאווי, דענן וועננ זיא ווייטער מאזעס לאווי הייסען, ווער ווירד איהנען גלויבען, דאס זיא איין פראטעסטאנט אונד קיין יודע זינד. איך ראטהע איהנען דאהער, נעהמען זיא איינען נאמען אן, דער כריסטליך קלינגט." מאזעס לאווי האערטע מיט דעמוטה אויף דיא ווארטע שטאקער'ס, אונד נאכדעם ער איין וועניג נאכגעדאכט, באט ער איינע קורצע בעדענקצייט, דיא איהם דער האפ-פרעדיגער אויך געוואהרטע. נאך וועניגען שטונדען קעהרטע מאזעס לאווי צו שטאקער צוריק. „האבען זיא זיך שאן דיא זאכע איבערלעגט?" ריעף איהם דיעזער ענטגעגען. — „יא! עהרווירדען" וואר מאזעס לאווי'ס אנטווארט. — „אונד וויא וואללען זיא הייסען?" — „איך וויל מארטין לוטער הייסען", ענטגעגנעטע דער געפראגטע. שטאקער ערשראק איבער דיעזע אנטווארט דעראַרט, דאס ער ביינאהע שטימם געבליעבען ווארע. „אונגליקליכער! וויא קאממען זיא צו דיעזעם נאמען?" דאראויף אנטווארטעטע מאזעס לאווי: „עהרווירדען! איך האבע מיין וויב געפראגט אום איהרע מיינונג. זיא אבער זאגטע: וויסט דו וואס, משה, מיר איזט עס אללעס איינס. וועננ דו אבער ווילסט ווערדען איין פראטעסטאנט, זא בלייב ביי דיא דיעזעלבען אנפאנגס-בוכשטאבען. עס איזט נור „וועגען דער מערק פאן דער וואשע!" אונד זא האבע איך מיך ענטשלאססען צו הייסען: „מארטין לוטער", וויל דאס אנפאנגט מיט „מ" אונד מיט „ל"."

* (אדם אונד חוה.) יענער פלעק לאנדעס, וואו דער פערבאננטע מידהאט פאשא זיינען אויפענטהאלט נעהמען ווירד, גילט אונטער דען מאהאממעדאנערן יענער געגענד אלס דיא שטעללע, וואהין זיך אדם הראשון מיט חוה געפליכטעט האטטען, אלס זיא אוים דעם „גן עדן" פערטריעבען ווארדען. מאן בעצייכנעט זאגאר דען פלאטץ, וואו אונזערע שטאמם-מוטטער חוה בעגראבען איזט.

דער זאאטען-מארקט אין בודאפעסט.

דער אם דאננערסטאג דען 1. סעפטעמבער אבגעהאלטענע זאאטען-מארקט אין בודאפעסט איזט ניכט בעזאנדערס גלאנצענד אויסגעפאללען. פראפינץ-קויפלייטע וואַרען ציעמליך פיעל אנוועזענד, וואהרענד דיא לאנדווירטהע צו הויזע בליעבען. אויסלאנדישע קויפלייטע וואַרען היער אוים בערלין, ברעסלוי, האמבורג, פראנקפורט אם מאין, גאטהא, פאזען, דיעץ, מאננהיים, לאעבוי (זאכסען), לינדוי, ראהרשאך, ראמאנסהארן, וויען, פראג, ביעליטץ, רומבורג, בוקארעסט, קראיעווא עטצ. דיא צאהל דער שטאנדפלאטצע, דערען אינהאבער דורכוועגס היעזיגע קויפלייטע וואַרען, בעטרוג 81.

אום איין פיערטעל 12 איהר ערשיען דער האנדעלס-מיניסטער באראן קעמעני אין בעגלייטונג דעס שטאאטס-סעקרעטארס אלעקסאנדער מאטלעקאוויטש אונד דער סעקציאנס-ראטהע שניערער אונד מאדאי. דער מיניסטער נאהם ביי מעהרערען פירמען דיא וואארען-פראבען אין אויגענשיין, פערווייללטע נאהעצו אנדערטהאלב שטונדען אם זאאטען-מארקט אונד אונטערהיעלט זיך מיט צאהלרייכען אויסשטעללערן אונד קויפלייטען.

דער פערקעהר וואר שוואך אונד בעוועגטע זיך אין ענגען גרענצען.

ווייצען איזט אים פרייזע פיר דען עקספארט צו האך, דער פערקעהר היערין פאנד פיר היעזיגע, וויענער, קארנטנער אונד קראינער רעכנונג שטאטט אונד ווארדען צירקא 6000 מ.-צטר. אומגעזעטצט, וואפאן דער גראסטע טהייל נאך אויסווארטס געהט.

פאן ראגגען וואר זעהר וועניג אם מארקטע אפפערירט, זא דאס נעהמער קיינע גינסטיגע אויסוואהל האטטען אונד נור צירקא 1000 מ.-צטר. אין צווייטע האנד איבערגינגען.

גערסטע קאם אין ציעמליך ערגיעביגען קוואנטיטאטען צו מארקטע, אויך קייפער וואַרען גענוגענד פארהאנדען געוועזען, אללריין בעזיטצער שטעללטען זא האהע פארדערונגען, דאס קייפער ניכט אים שטאנדע וואַרען, דען בעדארף צו בעשאפפען, אונד בליעב דער פערקעהר אויף צירקא 20,000 מצטר. בעשראנקט.

עפפעקטיפער-מאיס שטעהט היער אין פעסטען שפעקולאציאנס-האנדען, דער קאנזום קאנן זיך דאהער נור צו האכסטען פרייזען וואארע פערשאפפען, קויפט יעדאך נור פיר דען דרינגענדסטען בעדארף. געהאנדעלט ווארדען נור 7000 מ.-צענטנער.

האפער וואר גאר ניכט צו מארקטע געבראכט, עס פעהלט אן געבערן, אב שטאציאנען ווארדען מעהרערע פאסטען געמאכט, פאן וועלכען ביי 10,000 מ-צענטנער בעקאננט ווארדען. דיא פרייזע בליעבען אונפעראנדערט פעסט.

באהנען ערפרייען זיך שטארקער נאכפראגע פיר דען עקספארט, ווערדען אללערארטס צו האהען פרייזען געקויפט, געבער זינד יעדאך אנגעזיכטס דער דיעסיאהריגען שוואכען ראקקאלטא צוריקהאלטענד אונד ערהאהען שטעטיג איהרע אנשפריכע.

טערמינע שליעסען: אוזאנצע-ווייצען פער פריהיאהר 13 גולד' 25 קר', פער הערבסט 12

לעהרען, אונד וועננ זיא אויך אפט אויף דאס העפטיגסטע ווידערשפראך אונד דיא איהר פאן איהרער עהעמאליגען לעהרערין איינגעפלאסטען מיינונגען אויף דאס אייפריגסטע פערטהיידיגטע, זא ליעס זיא זיך דאך אויך עבען זא אפט פאן דען פאן דר. אלטשול פארגעבראכטען גרינדען איבערצייגען.

דאס פאראויסגעזעטצטע געשאה; דער יונגע לעהרער פאסטע איינע טיעפע נייגונג פיר זיינע שאנע, גייסטרייכע אונד ליעבענסווירדיגע שילערין; ער וואר פיעל צו עהרליך, אום הינטער דעם ריקען דעס פאטערס אום דיא ליעבע דער טאכטער צו ווערבען.

איינעס טאגעס טראט ער אין דאס פריפאט-ציממער דעס רייכען באנקיערס.

„הערר ווערנער — זאגטע ער — איך דאנקע איהנען הערצליך פיר דאס מיר בעוויעזענע פערטרויען, מוס איהנען אבער צו מיינעם בעדויערן מיטטהיילען, דאס איך דען אונטערריכט איהרער פריילין טאכטער ניכט פארטזעטצען קאנן."

„אונד ווארום ניכט? — פראגטע דער פאטער. איך מיינע דאך, דאס מיינע טאכטער איהנען איינע געלעהריגע שילערין איזט אונד איהנען קיינען אנלאס צור קלאגע גיבט. אדער ערלויבט איהנען איהר שטודיאום ניכט, אויך פערנערהין פריפאט-אונטערריכט צו ערטהיילען? אדער איזט איהנען עטווא דאס האנאראר, דאס איך איהנען געבע, ניכט גראס גענוג?"

דער יונגע מאנן ווארדע אייסערסט פערלעגען.

„הערר ווערנער — זאגטע ער נאך איינער לאנגען פויזע — עס ווירד מיר אויסעראָרדענטליך שווער, איהנען דען גרונד אנצוגעבען, ווארום איך דען אונטערריכט איהרער פריילין טאכטער אויפגעבען מוס. איך ביטטע, ערלאססען זיא עס מיר, מיך נאהער איבער דיעזע זאכע אויסצושפרעכען."

„אונד איך — ענטגעגנעטע דער באנקיער, זיך אן דער פערלעגענהייט דעס יונגען מאננעס ווידענד — איך מוס דאראויף בעשטעהען, דאס זיא זיך אפפען געגען מיך אויסשפרעכען."

„הערר ווערנער — זאגטע דער יונגע מאנן — זיך געוואלטזאם צוזאממעננעהמענד — איך בין דער זאהן בראפער, פראממער, רעכטליכער, אבער ארמער עלטערן. פאסט איין קנאבע נאך, בין איך נאך פראג געקאממען אונד האבע מיינען אונטערהאלט דורך ערטהיילען פאן לעקציאנען ערוואָרבען. וועהרענד איך אין בעססער סיטויִרטען פאמיליען אונטערריכט ערטהיילטע, האבע איך אללעס, וואס איך צו ערשפארען פערמאכטע, צור אונטערשטיטצונג מיינער עלטערן אונד געשוויסטער פערווענדעט. וויא דירפטע איך ארמער עס וואגען, מיינען בליק צו דער טאכטער דעס רייכען באנקיערס ווערנער צו ערהעבען? אבער איך פיהלע עס, מיינע רוהע שווינדעט פאן טאג צו טאג מעהר, אונד דעסהאלב זעהע איך מיך געצוואונגען, דען אונטערריכט אין איהרעם הויזע אבצוברעכען."

„זיא זינד איין בראפער מאנן — ענטגעגנעטע הערר ווערנער, דעם יונגען דאקטאר דיא האנד רייכענד. — איך ווינשע מיר קיינען בעססערן שוויגערזאהן. פערזוכען זיא איהר גליק ביי יוליען, אונד וועננ עס איהנען געלינגט, דאס הערץ דערזעלבען צו געווינגען, זא ווערדע איך איהנען גערן מיינען פאטערליכען זעגען ערטהיילען."

דר. אלטשול פרעססטע אים איבערמאסע דעס ענטציקענס דיא האנד דעס באנקיערס אן זיינע ליפפען. דאנן גינג ער, אום זיינע שילערין אויפצוזוכען.

מאן קאנן זיך דענקען, דאס ער דיעססמאל ביים אונטערריכטע זעהר צערשטרייט וואר.

פאן דעם, וואס זיין הערץ ערפיללטע, קאננטע ער ניכט רעדען, דא איינע אלטע פערוואנדטע, דיא הערר ווערנער צו יוליע'נס געזעללשאפט אינ'ס הויז גענאממען האטטע, צוגעגען וואר. דא ווארדע דיא אלטע דאמע הינויסגערופען. זאפארט שלאס דר. אלטשול דאס בוך.

„וואללען זיא היינטע שאן זא פריה שליעסען? — פראגטע יוליע. — „וואס האבען זיא נור פאר? איך בעמערקע שאן דיא גאנצע צייט, דאס זיא זעהר אויפגערעגט אונד צערשטרייט זינד."

„יא, וויר מיססען היער שליעסען אונד פיעללייכט פיר אימממער."

„פיר אימממער? וואס נעהט דענן פאר?"

„הארען זיא מיך אן, מיין פרייליין. ברויכע איך איהנען ערסט צו זאגען, דאס דער פארטגעזעטצטע אומגאנג מיט איהנען איינען טיעפען איינדרוק אויף מיך געמאכט האט? וועלכער יונגע מאנן קאננטע קאלט בלייבען ביי זא פיעל שאנהייט, גייסט אונד אנמוטה? אונד נון יאגען זיא דען אונפערשאמטען לעהרער פארט, דען ארמען, אונבעדייטענדען מענשען, דער עס געוואגט האט, זיין אויגע צו איינער יונגען דאמע צו ערהעבען, דיא יעדעם פירסטען-טהראנע צור צירדע גערייכען ווירדע!"

„מיין פריינד — אנטווארטעטע יולי ערנסט — איך עהרע אונד אכטע זיא, איך עהרע איהר גראסעס וויססען אונד אכטע איהרען עדלען קאראקטער. וויא וואהל מיין הערץ ניכט ווארמער פיר זיא פיהלט, זא קאננטע איך מיך דענגאך ענטשליסען, איהרע גאטטין צו ווערדען, וועננ זיא געניינט וואַרען, אויף דיא בעדינגונגען איינצוגעהען, דיא איך נאטהגעדרונגען מיינעם קינפטיגען געמאהל שטעללען מוס, וועננ אונזערע עהע איינע גליקליכע ווערדען זאלל."

דר. אלטשול זאה דאס יונגע מאדכען מיט גראסעם ערשטוינען אן.

„בעדינגונגען? — פראגטע ער — זיא קאננען מיר בעדינגונגען שטעללען, וועלכע זיא וואללען, איך אקצעפטירע דיעזעלבען אים פאראויס."

„נור ניכט זא פאראייליג, מיין פריינד. וויל איך זיא עהרע אונד אכטע, נעהמע איך איהר פאראייליגעס אקצעפט ניכט אן. הארען זיא ערסט אונד דאנן אורטהיילען זיא."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

לעהרער אם ש"ק שרייבט. אונד ביים מתן תורה הע"ל מיט דער אייזענבאהן פֿאָן קארצאג נאך דעברעצין אונד צוריק געפֿאהרען, אינד דאס ער זיינע אייפֿגאבע ניכט דארין ערבליקט, אים דיא קינדער צו אונטעררייכטען, זאָנדערן פֿיעלמעהר דיא ב"ב צו רעפֿאָרמירען, וואורדען געלעגענטליך דער דיסציפלינאר-אונטערזוכונג זייטענס דעם אנגעקלאגטען אויך גאר ניכט אין אברעדע געשטעללט. דיא דורכפֿיהרונגס-קאָממיססיאָן זאה זיך דאהער פֿעראנלאסט, דען לעהרער זיינעס אמטעס זאָפֿאָרט צו ענטהעבען אונד איינען אנדערן לעהרער אן זיינער שטעללע אנשטעללען צו לאססען. דיא אָרטהאָדאָקסע דורכפֿיהרונגס-קאָממיססיאָן האט דאהער קיין לאנדעס-שילגעזעטץ ווענגעבלאזען, זיא האט פֿיעלמעהר נור אינגערהאלב איהרעס ווירקונגסקרייזעס שטרענגע נאך דעם געזעטצע געהאנדעלט.

* (איין אייזענבאהנ-אונגליק ביי א סאָבב.) דיא שטאציאָן סאָבב דער אָסטערייכישען שטאאטס-באהן וואר פֿרייטאג נאכט דער שויפלאטץ איינעס אייזענבאהנ-אונגליקעס, ביא וועלכעם זאָגאר מעהרערע מענשענלעבען צו בעקלאגען זינד. דער פֿאָן בודאפעסט פֿרייטאג אבענדס אבגעגאנגענע פערזאָנען-צוג שטיעס אין דער שטאציאָן סאָבב מיט איינעם לאסט-צוגע צוזאממען, וואָביא דער מאשינען-פֿיהרער אונד צוגס-פֿיהרער טאָדטליך פֿערלעטצט וואורדען, וואהרענד מעהרערע פאססאשירע מעהר מינדער ערנסטע פֿערלעטצונגען דאפֿאָנטרוגען. אין דער הויפטשטאדט וואר דיא נאכריכט פֿאָן דעם אינגליקס-פֿאללע זאמסטאג שאָן צייטליך מאָרגענס בעקאנט געוואָרדען, דא דיא וויענער פאסט אין פֿאָלגע דער ענטשטאנדענען פֿערקעהרס-שטאָרונג אויסגעבליעבען איזט. ערסט היעס עס, דאס דער גאנצע פֿאָן בודאפעסט אבגעגאנגענע פערזאָנען-צוג צוגרונדע געגאנגען זייא, דאס מעהרערע מענשען טאָדט געבליעבען אונד 24 פערזאָנען שווער פֿערלעטצט וואָרדען זיען. צום גליק ערוויעזען זיך דיא שרעקענס-געריכטע אלס איבערטריעבען אונד דיא געמיטהער בערוהיגטען זיך אללמאָליג נאך דען איינגעלאנגטען נאכריכטען. איינע פערזאָן, וועלכע מיט דיעזעם צוגע געפֿאהרען איזט, גיבט פֿאָלגענדע מיטטהיילונג דעם זאכפֿערהאלטעס: דער פערזאָנען-צוג נומ׳ 8 איזט פֿרייטאג אבענדס אום האלב 10 איהר פֿאָן בודאפעסט נאך וויען אבגעפֿאהרען. איף דעם צוגע בעפֿאנדען זיך צירקא 70 פאססאשירע. עס וואר איינע שטאָרפֿינסטערע נאכט, דער הימעל וואר בעוואָלקט, איין פֿרישער רעגען בליעז אונס קיהלע ליפֿט דורך דיא וואגגאָנ-פֿענסטער צו, דיא מייסטען פאססאשירע היעלטען עס פֿיר אנגעצייגט, דיא פֿענסטער צו שליעסען אונד זיך, אונבעקיממערט אים דיא שנייפֿענדע לאָקאָמאָטיפֿע אונד דיא קליינען פֿינסטערען שטאציאָנען, דער נאָכטליכען רוהע הינציגעבען.

עס וואר קוים נאך 11 אוהר, אלס דער צוג דיא שטאציאָן גראָס-מאראָש פֿערליעס אונד געגען סאָבב פֿיהר. פלאָטצליך ערטאָנטען ראש הינטעראיינאנדער פֿאָלגענדע, שריללע סיגנאלפפֿיפֿע, דיא לאָקאָמאָטיפֿע מאכטע נאָך איניגע בעוועגונגען פֿאָרווארטס אונד אים נאָכסטען אויגענבליקע ווירד דיא ליפֿט דורך איין דאנאָנענראָנגער-אָהנליכעס קראכען ערשיטטערט, דיא וואגגאָנס שטירצען מיט שרעקליכעם געטאָזע איבעראינאנדער, דיא פֿענסטער-שייבען ווערדען צערטריממערט. דיא נאָך פֿאר איינער מינוטע רוהיג אונד אונבעזאָרגט שלוממערנדען פאססאשירע ווערדען דורך איינע אונזיכטבארע קראפֿט איבער דען הויפֿען געוואָרפֿען אונד איף דען וואגגאָנ-באָדען אונד מאנכע זאָגאר דורך דיא אייפֿגעריססענען טהירען איף דען באהנ-דאמם הינויס געשליידערט. דיעזעס שרעקענס-געטאָזע פֿאָלגטע איינע סעקונדענלאנגע, אונהיימליכע שטיללע, דער שרעקען אינטער דען רייזענדען איזט זאָ גראָס, דאס מאן אים ערסטען מאָמענט דער שפראכע בעראויבט איזט; יעדערמאנן אהנט דאס פֿירכטבארע אינגליק, וועלכעס זיך היער אבגעשפיעלט האבען מיסטע אונד שייט אנגסטפֿאלל זיינען נאָכסטען אן. אבער נור וועניגע סעקונדען דויערט דיעס, דענן דיא אונהיימליכע שטיללע ווירד באלד פֿאָן הילפֿע-ריפֿען, אנגסטגעשרייא אונד דעם ווירדען לאָרמען דער אים באהנהאָפֿע אנוועזענדען, הין אונד הער ליפֿענדען בעאמטען אונד ארבייטער אונטערבראָכען. וויר בעטרעטען דען באהנ-קאָרפער אונד ערפֿאהרען, דאס אונזער פערזאָנען-צוג מיט איינעם אין דער שטאציאָן שטעהענדען לאסט-צוגע צוזאממענגעשטאָסען זייא. דיא וואגגאָנס זינד לעער אונד דיא פאססאשירע פֿליכטען זיך איף דען באהנ-קאָרפער הינויס. נור איניגע פערזאָנען ווערדען מיט הילפֿע איהרער נאכבארן אינס פֿרייע הינויסגעפֿיהרט אָדער געטראגען. עס זינד דיעס יענע פאססאשירע, דיא אין פֿאָלגע דעס ציזאממענשטאָסעס פֿערלעטצט וואורדען. דיא ביידען אנאיינאנדערגעפֿאהרענען ציגע ביעטען איין שרעקליכעס בילד דער צערשטאָרונג, אונד אינדעם מאן דאסזעלבע פֿאָר איגען האָלט, קאָממט איינעם דער אימשטאנד, דאס דיא מענשען פֿאָן איינער קאטאסטראָפֿע פֿערשאָנט בליעבען, אלס איין וואהרעס וואינדער פֿאָר. דער אנפראלל דער ביידען ציגע מיס איין איסעראָרדענטליך העפֿטיגער געוועזען זיין. עטווא 16 וואגען דעס לאסט-צוגעס לאגען פֿאסט פֿאָללשטאָנדיג צערטריממערט דא. אינטער דענזעלבען אייך איין פערזאָנען-וואגען דריטטער קלאססע, וועלכער אבער דערצייט גאנץ לעער וואר. אין דער נאָהע דער לאָקאָמאָטיפֿע לאג דער ציגס-פֿיהרער בליט-איבערשטראָמט אונד אָהנמאָכטיג אם באָדען; זיינע האָנדע אונד פֿיסע ווארען געבראָכען אונד נור איין לייזעס אָבצען פֿערריעטה, דאס ער נאָך לעבע. נעבען איהם לאג דער מאשינענפֿיהרער, דער דורך דען איסשטראָמענדען דאמפֿ דער לאָקאָמאָטיפֿע אם גאנצען קאָרפער פֿערבריהט אינד אבענדריין פֿאָן דעם טרימערהויפֿען בעגראבען וואורדע; אלס ער הערפֿאָרגעצאָגען וואורדע, שטיעס ער מארכערשיטטערנדע יאממערטאָנע אוס. נאך דער בעגאכבארטען שטאציאָן גראן וואורדע זאָפֿאָרט אים הילפֿע טעלעגראפֿירט אונד קאם אייך באלד איין ארצט מיט פֿערבאנדצייג הערביא. אייך אים בודאפעסט וואורדע איין הילפֿס-צוג פֿערלאנגט, דער נאך איינער שטינדע איף דער אינגליקס-שטאטטע איינטראף. מיטטלערווייליע ווארען דיא פֿערוואינדעטען אין זיכערהייט געבראכט אונד נאָטהדירפֿטיג פֿערבונדען וואָרדען. וויא פֿערלייטעט, זאָלל פֿאלשע וועכסעל-שטעללונג אונד דער אומשטאנד, דאס דיא שטאציאָנס-לאמפע, וועלכע דיא אנוועזענהייט איינעס אנדערען ציגעס אנדייטען זאָללטע, גאר ניכט אייפֿגעצאָגען וואר, אן דעם אינגליקספֿאללע שולד טראגען. אינד זאָלל נאך פריפֿאטען מעלדינגען דער שולדטראגענדע באהנוואָכטער ענטפֿלאָהען זיין. מאן גלייבט, דאס ער דען טאָד אין דען וועללען דער דאָנוי געזוכט האבע.

*(געמיטהליכעס אויס באָהמען.)

פֿאָליעטאָן.

פֿאָלגען איינער פֿערפֿעהלטען ערציעהונג.

(2-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„אונד ניכט וואהר, יוליע, דאנן רופסט דוא מיך וויעדער צו דיר, דאמיט איך ציינן דיינער ערפֿאָלגע, דיינער טריאומפֿע זייא. דאנן רייזען וויר פֿאָן איינער גראָסען שטאדט צור אנדערען, דאנן בין איך צוגעגען, ווענן מאן דיר פאקעל-ציגע אונד סערענאדען ברינגט, דאנן זיטצע איך נעבען דיר אים וואגען, ווענן דיא עדעלסטען יינגלינגע דיא פפֿערדע אויסשפאננען, אום זעלבסט דיינען טריאומפֿ-וואגען צו ציעהען. דאנן בעגלייטע איך דיך צו דען פֿעסטען, צו דענען דיא גראָסען דיעזער ערדע, דיא גראפֿען אונד פֿירסטען, דיך לאדען. דאנן ווירד עס דיין פאטער טיעף בערייען, דאס ער מיך אויס זיינעם הויזע געיאגט האט."

„איינציגע, הימרלישע באבי! זאָ קלוג וויא דוא, איזט דאָך קיין אנדערער מענש אויף דער וועלט!"

„אונד ווירסט דוא מיינען ראטה בעפֿאָלגען, מיין פיפפכען?"

„דיין ראטה איזט גוט, זעהר גוט, אונד שיינט אויך זיכער צום ציעלע צו פֿיהרען. אללײן . . ."

„איך וויס, וואס דוא זאגען ווילסט. עס וויעדערשטרעבט דען אידעאלען דיינעס מאָדכענ-הערצענס, איינע פֿערבינדונג צו שליעסען נור צו דעם צוועקע, אום זיא וויעדער אויפֿצולאָזען. אבער ווער זיך דער קונסט ווידמען וויללל, ווער פֿאָן דעם ווישענדען בייפֿאללע דער מענגע צו דען האָהען עמפֿאָרגעטראגען זיין וויל, דער מוס אויף געוואָהנליכעס ערדען-גליק פֿערציכטען לערנען."

„אונד ווענן נון דער מענש, דען איך הייראטהען זאָלל, מיך ניכט פֿרייגיבט? ווענן ער פֿאָן איינער שיידונג ניכטס וויססען וויל? דאנן בין איך פֿיר עווינ אן איינען אונגעליעבטען גאטטען געפֿעססעלט, אָהנע דאס איך דאס ציעל מיינער וויגשע, דיא ביהנע צו בעטרעטען, ערריכע."

„דאס יענער מענש דיך פֿרייגעבען ווירד, ליעבעס קינד, דאס האנגט פֿאָן דיר אב. דוא קאננסט איהם זיינע עהע צור האָללע מאכען. זאָ דאס ער פֿראָה זיין ווירד, ווענן עס איהם מאָגליך איזט, דיא עהע-פֿעססעלן וויעדער אבצוווערפֿען. אים שלימסטען פֿאללע פֿערציכטעסט דוא אויף דיא וויעדערצושטעללונג דעם פֿערמאָגענס, דאס דוא מיט אין דיא עהע געבראכט האסט. ווארום זאָללטעסט דוא ניכט? דוא האסט יא מילליאָנען אין דיינער קעהלע."

נאָך לאנגע שמיעדעטען דיא ביידען צוקונפֿטס-פלאָנע, ביז דיא שטונדע דעם אבשיעדס הערואנגאהטע.

* * *

העדר ווערנער האטטע איינע שלאפֿלאָזע נאכט פֿערבראכט. ווהעלאָז האטטע ער אויף זיינעם לאגער געלעגען אונד דאריבער נאכגעדאכט, וויא ער עס וואָהל אנפֿאנגען מאָגע, זיינע טאָכטער פֿאָן דען פֿערדערבליכען געדאנקען אבצובריגנען, וועלכע דיא ערציעהערין אין איהר אנגערעגט האטטע. צונליך היעלט ער אים גייסטע אומשוי אונטער דען יונגען לייטען דער שטאדט, זאָוויט זיא איהם בעקאננט ווארען, אום יעמאנדען הערויסצופֿינדען, דער איהם אלס שוויעגערזאָהן אונד זיינער טאָכטער אלס גאטטע נעגנעהם זיין ווירדע. עס גאב וואָהל איינע גאנץ שטאטטליכע רייהע געבילדעטער, פֿערמאָגענדער, רעליגיאָז ערצאָגענער יונגער מאָננער, פֿאָן דענען אנצונעהמען וואר, דאס זיא זיך גליקליך שאָטצען ווירדען, מיט איהם אונד זיינער טאָכטער אין נאָהערע פֿערבינדונג צו טרעטען — אללײן קיינער דערזעלבען פאסטע איהם זאָ גאנץ. דער איינע וואר ניכט לעבהאפֿט גענוג, דער אנדערע צו לעבהאפֿט. דער איינע בעזאס צו וועניג יידישעס וויססען, דער אנדערע צו וועניג געזעללשאפֿטליכע בילדונג. דער איינע וואר איין צו גראָסער פעדאנט, דער אנדערע ניכט גרינדליך אונד געדיעגען גענוג; מאנכער, דער דעם פֿאטער וואָהל בעהאגט האטטע, ווירדע פֿאָראויסזיכטליך פֿאָן דער טאָכטער צוריקגעוויעזען ווערדען. ענדליך בעשלאָס ער, זיין לייד אונד זיינע זאָרגע דעם ווירדיגען אָבערראבבינער פֿאָן פראג, דעם בעריהמטען ראפאפאָרט, אנצופֿערטרויען אונד זיך פֿאָן איהם איינען דער פֿיעמדען בחורים, וועלכע דיא תלמוד-פֿאָרטראָגע דעס ראבבינען בעזוכטען, עמפֿפֿעהלען צו לאססען, אום נאָך אלטער יידישער זיטטע „איינען בחור איינצוזעטצען". קוים וואר ער אם מאָרגען דעם 29. יולי אויס דער סינאגאָגע צוריקגעקעהרט, זאָ נאהם ער האסטיג זיין פֿריהשטיק אונד בעאיילטע זיך דאנן, דען ראבבינען, וועלכער דאמאלס איינע זאָממערוואָהנונג פֿאָר דער שטאדט אים פסטאָרס'שען גארטען בעצאָגען האטטע, אויפֿצוזוכען. דער ראבבינער קאָננטע דען ענטשלוס דעם בעקיממערטען פֿאטערס נור גוט הייסען; אונד ער עמפֿפֿאהל איהם איינען יונגען מאנן פֿאָן טיכטיגעם וויססען אונד פֿיינען געזעללשאפֿטליכען מאניערען, וועלכער בערייטס אן דער אוניווערזיטאָט דען דאָקטאָר-גראד ערלאנגט האטטע. אונטער דעם פֿאָרוואנדע, דאס ער יוליען העבראָאישען אונטערריכט ערטהיילען זאָללטע, בעשלאָס מאן, דען יונגען דאָקטאָר לעאָ אלטשול צו פֿעראנלאססען, דאס ווערנער'שע הויז צו בעזוכען. ביידע יונגען לייטע זאָללטען ניכטס פֿאָן דען פלאָנען דעס פֿאטערס ערפֿאהרען. דיעזער זאָללטע עס פֿיעלמעהר רוהיג אבוואַרטען, אָב זיך דיא הערצען דערזעלבען צו איינאנדער פֿינדען ווירדען.

יוליע, דיא איינע גראָסע לערנ-בעגיערדע בעזאס, האטטע ניכטס דאגעגען איינצוווענדען, דיא ליקען איהרעס העבראָאישען וויססענס אויסצופֿיללען. דער יונגע דר. אלטשול בעגאנן זיינען אונטערריכט אונד האטטע אן יוליע איינע געלעהריגע שילערין, דיא איהרעם יונגען לעהרער מיט אכטונגספֿאָללער האָפֿליכקייט ענטגעגענקאם. דיעזער זוכטע נון, זאנפֿט אונד פֿריינדליך, דיא פֿערקעהרטען אנזיכטען דעס יונגען מאָדכענס אין בעצוג אויף דיא יידישע רעליגיאָן צו בעריכטיגען, וואס אויך אנשיינענד דען בעסטען ערפֿאָלג האטטע. יוליע ליעס זיך גערן בע